

ڪآره قنواءن برجاي قلن تيندقن ورك امس ۲۰۲۵-۲۰۳۰

**KE ARAH
PENUAAN
BERJAYA**

**PELAN TINDAKAN
WARGA EMAS**

2025 - 2030

Penerbit Bersama

**Urus Setia Jawatankuasa Khas Isu Warga Emas
Majlis Kebangsaan Isu Sosial (MKIS)
Jabatan Pembangunan Masyarakat
Kementerian Kebudayaan, Belia dan Sukan
Kementerian Kesihatan**

Reka Bentuk

**Bahagian Perkhidmatan Warga Emas dan Pencen-Pencen
Jabatan Pembangunan Masyarakat
Kementerian Kebudayaan, Belia dan Sukan**

Cetakan Pertama: 2026

Perpustakaan Dewan Bahasa dan Pustaka Brunei
Pengkatalogan Data-dalam-Penerbitan (Cataloguing-in-Publication)

KE arah penuaan berjaya : pelan tindakan warga emas 2025-2030. -- Bandar Seri Begawan : penerbit bersama Urus Setia Jawatankuasa Khas Warga Emas dan Orang Kelainan Upaya [Majlis Kebangsaan Isu Sosial (MKIS), Jabatan Pembangunan Masyarakat, Kementerian Kebudayaan, Belia dan Sukan dan Kementerian Kesihatan], 2026.

56 pages ; cm

ISBN 978-99984-54-19-4 (paperback)

SBN 978-99984-54-20-0 (eBook)

Text in Malay and English

1. Majlis Kebangsaan Isu Sosial (Brunei Darussalam) -- Planning 2. Older people -- Government policy -- Brunei Darussalam 3. Social institutions -- Brunei Darussalam

4. Strategic planning -- Brunei Darussalam I. Majlis Kebangsaan Isu Sosial (MKIS)

II. Brunei Darussalam. Jabatan Pembangunan Masyarakat III. Brunei Darussalam.

Kementerian Kebudayaan, Belia dan Sukan IV. Brunei Darussalam. Kementerian Kesihatan

305.26095955 PEL (DDC 23)

Hak cipta terpelihara. Tidak dibenarkan mengeluarkan mana-mana bahagian artikel, ilustrasi dan isi kandungan buku ini dalam apa jua bentuk dan cara sama ada secara elektronik, fotokopi, mekanik, rakaman atau cara lain sebelum mendapat izin bertulis daripada pemilik hak cipta.

KATA ALU-ALUAN

I - IV

PENGENALAN

01

**PELAN TINDAKAN WARGA EMAS
2025 - 2030**

02

VISI & MISI

03

BIDANG TUMPUAN

04 - 06

FOKUS UTAMA

07 - 14

PENGHARGAAN

15 - 16

PETIKAN TITAH

Titah Kebawah Duli Yang Maha Mulia Paduka Seri Baginda Sultan Haji
Hassanal Bolkiah Mu'izzaddin Waddaulah,
Sultan Dan Yang Di-Pertuan Negara Brunei Darussalam
Sempena Sambutan Nuzul Al-Quran
Peringkat Negara Tahun 1427 Hijrah/2006 Masihi
Hari Isnin, 17 Ramadan 1427 / 9 Oktober 2006

“

“...Kita di Brunei, sudahpun nampak kasih sayang Allah itu melimpah-ruah. Kita telah menikmati semenjak sekian lama lagi berupa keamanan, keselamatan dan kemakmuran. Semua ini adalah berkat kebajikan yang terbit daripada niat baik semua peringkat, terutama di kalangan orang tua-tua kita yang menjadi pengasas kepada kebajikan-kebajikan yang ada. Mereka itu dikenang, dan akan terus dikenang. Kerana di antara sekian ramai warga tua itu, tentu sahaja terdapat sekian ramai pula mereka yang berjasa kepada negara”.

”

Kata Alu-Aluan

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ

Dengan melafazkan setinggi-tinggi syukur ke hadrat Allah Subhanahu Wa Taala kerana dengan limpah kurnia dan izin-Nya, Pelan Tindakan Warga Emas 2025-2030: Ke Arah Penuaan Berjaya dapat diterbitkan. Dokumen ini sebagai rujukan strategik yang melambangkan komitmen berterusan negara dalam memastikan setiap warga emas di Negara Brunei Darussalam dapat menikmati kehidupan yang bermaruah, sihat, aktif, selamat dan sejahtera.

Warga Emas merupakan khazanah ilmu dan pengalaman yang tidak ternilai serta aset yang amat berharga bagi komuniti dan negara. Mereka adalah generasi yang telah mendedikasikan diri dalam menyumbangkan tenaga, masa, pengalaman dan pengorbanan dalam membangunkan keluarga, masyarakat dan negara. Kebijaksanaan, nilai-nilai murni dan pengalaman hidup yang dimiliki oleh warga emas terus menjadi sumber inspirasi dan panduan kepada generasi masa kini dan akan datang. Dalam institusi keluarga, warga emas sering menjadi tonggak perpaduan, pengikat silaturrahim dan sumber kestabilan keluarga yang amat penting.

Seiring dengan perubahan demografi negara yang menyaksikan peningkatan bilangan warga emas dari tahun ke tahun, adalah menjadi tanggungjawab kita bersama untuk memastikan keperluan, kebajikan dan kesejahteraan mereka terus diberi perhatian yang sewajarnya. Kita semua mempunyai peranan dalam mewujudkan sebuah masyarakat yang bukan sahaja menghormati warga emas, malah menghargai sumbangan mereka serta menyediakan peluang untuk mereka terus menyumbang dan mengambil bahagian secara aktif dalam kehidupan bermasyarakat.

Pelan Tindakan Warga Emas 2025-2030: Ke Arah Penuaan Berjaya ini mencerminkan aspirasi negara untuk membina persekitaran yang lebih inklusif dan mesra warga emas. Dengan diterajui oleh Kementerian Kesihatan dan Kementerian Kebudayaan, Belia dan Sukan, pelan tindakan ini telah dirangka melalui pendekatan senegara (*Whole-of-Nation*), merentasi pelbagai sektor dan peringkat kehidupan, dengan memberi penekanan kepada kesejahteraan, perlindungan, penyertaan dan pemerkasaan warga emas. Matlamat utama adalah untuk memastikan proses penuaan dilalui dengan penuh bermakna, bermaruah dan berpeluang, tanpa seorang pun daripada warga emas itu tercicir daripada arus pembangunan negara.

Saya bersama ahli-ahli jawatankuasa khas komited untuk menerajui, memantau dan memperkukuh pelaksanaan pelan tindakan ini secara berkesan dan terarah. Kejayaan pelan tindakan ini bukanlah terletak sepenuhnya kepada usaha satu pihak semata-mata, tetapi bergantung kepada kesungguhan dan iltizam seluruh masyarakat dalam mewujudkan persekitaran dan ekosistem yang menyokong penuaan yang berjaya.

Pelan tindakan ini merupakan manifestasi komitmen negara dalam memperkasakan kesejahteraan warga emas berasaskan pendekatan yang lebih holistik, inklusif dan mampan selaras dengan aspirasi Wawasan Brunei 2035. Adalah menjadi harapan saya agar pelan tindakan ini menjadi pemangkin kepada penambahbaikan berterusan ke atas sistem sokongan dan perlindungan sosial warga emas, memperluaskan akses kepada perkhidmatan yang berkualiti, memperkukuh peluang penyertaan sosial dan ekonomi, serta memastikan warga emas terus dihargai, aktif dan sejahtera dalam masyarakat.

Dalam kesempatan ini, saya merakamkan setinggi-tinggi penghargaan dan ucapan terima kasih kepada semua ahli Jawatankuasa Kerja, agensi-agensi kerajaan, pertubuhan bukan kerajaan, rakan strategik serta semua pihak yang telah menyumbangkan tenaga, kepakaran dan buah fikiran yang tidak ternilai dalam penyediaan pelan tindakan ini.

Semoga segala usaha murni yang telah dicurahkan diterima dan diberkati oleh Allah Subhanahu Wa Ta'ala serta menjadi amal kebajikan yang berpanjangan manfaatnya kepada generasi hari ini dan akan datang. Amin Ya Rabbal Alamin.

Yang Berhormat Pengiran Dato Seri Setia Shamhary bin Pengiran Dato Paduka Haji Mustapha
Menteri Kebudayaan, Belia dan Sukan
Selaku Pengerusi Bersama Jawatankuasa Khas Isu Warga Emas

Kata Alu-Aluan

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ

Alhamdulillah, dengan izin Allah Subhanahu Wa Ta'ala, Pelan Tindakan Warga Emas Ke Arah Penuaan Berjaya 2025-2030 ini dapat dihasilkan sebagai satu manifestasi komitmen bersepadu negara dalam memastikan kesejahteraan warga emas terus dipelihara secara holistik, inklusif dan mampan.

Peningkatan jangka hayat rakyat Negara Brunei Darussalam merupakan suatu pencapaian besar hasil kemajuan sistem kesihatan, pembangunan sosioekonomi dan usaha berterusan negara dalam memelihara kesejahteraan rakyat. Walaubagaimanapun, perubahan struktur demografi ini menuntut kesiapsiagaan yang lebih tinggi, lebih proaktif dan berani dalam merangka pendekatan baru daripada semua pihak, khususnya beralih daripada penjagaan bersifat reaktif kepada pendekatan yang lebih menyeluruh, mengutamakan penuaan sihat, berdikari dan bermakna dalam masyarakat.

Pada masa ini, Negara Brunei Darussalam sedang menuju ke arah sebuah negara menua (*ageing country*), dengan bilangan penduduk warga emas yang semakin meningkat. Berdasarkan statistik demografi yang dikeluarkan oleh Jabatan Perancangan Ekonomi dan Statistik bagi tahun 2025, jumlah warga emas di negara ini kini mencecah 53,100 orang (11.6% penduduk). Berdasarkan ramalan Pertubuhan Kesihatan Sedunia (WHO) dan *United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific* (UNESCAP), Negara Brunei Darussalam dijangka menjadi negara tua (*aged country*) menjelang tahun 2035 dengan jumlah warga emas melebihi 14% dan seterusnya mencapai 26.3% menjelang tahun 2050. Ini bermakna Negara Brunei Darussalam hanya mempunyai kurang dari 10 tahun untuk menghadapi perubahan tren berkenaan.

Selain daripada kadar peningkatan penduduk warga emas, kita juga perlu meneliti indikator penting dalam menentukan kualiti kehidupan individu dengan memfokuskan kepada jangka hayat sihat (*healthy life expectancy*). Jangka hayat sihat ialah purata bilangan umur individu yang dijangkakan hidup dalam keadaan sihat sepenuhnya, tanpa dibatasi oleh penyakit atau kecacatan. Menurut unjuran daripada *United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific* (UNESCAP), jangka hayat sihat penduduk di Negara Brunei Darussalam adalah lebih rendah berbanding jangka hayat yang sedia ada. Ini bermakna akan tiba satu masa dimana seseorang individu akan mengalami perubahan tahap kesihatan dan ketergantungan hidup kepada orang lain untuk menjalani aktiviti harian.

Justeru itu, sudah tiba masanya untuk kita bertindak dan memperkukuh tindakan secara sistematik dan memberikan impak yang tinggi bagi menghadapi realiti demografi dan tahap kualiti kehidupan penduduk di masa hadapan.

Sehubungan dengan itu, Pelan Tindakan Warga Emas Ke Arah Penuaan Berjaya 2025–2030 ini amat signifikan kerana ianya bukan sahaja menekankan aspek kesihatan, bahkan menekankan kerjasama erat antara peranan keluarga, masyarakat, agensi kerajaan, sektor swasta dan pertubuhan bukan kerajaan (NGO) dalam mewujudkan persekitaran mesra warga emas. Pelan ini turut memberi penekanan kepada penyertaan aktif warga emas dalam masyarakat, peluang pembelajaran sepanjang hayat, keusahawanan, literasi kewangan, penggunaan teknologi digital, serta pengukuhan hubungan antara generasi. Ini adalah pelaburan penting bagi memastikan warga emas terus dihargai sebagai aset negara – insan yang memiliki pengalaman, kebijaksanaan dan sumbangan yang tidak ternilai kepada keluarga, komuniti dan pembangunan negara.

Saya juga ingin menegaskan bahawa kejayaan pelan ini bergantung kepada iltizam dan tindakan bersepadu semua kementerian, agensi pelaksana serta rakan strategik yang telah dikenal pasti. Pendekatan *'whole-of-nation'* adalah kunci kepada penyediaan perkhidmatan warga emas yang benar-benar menyeluruh, responsif dan berkesan.

Kementerian Kesihatan akan terus memainkan peranan utama dalam memperkukuh perkhidmatan kesihatan mesra warga emas melalui pendekatan penjagaan bersepadu, pencegahan penyakit, promosi kesihatan, sokongan penjagaan jangka panjang serta pemerkasaan *caregiver* di peringkat komuniti. Usaha ini mencerminkan komitmen untuk mengalih fokus daripada rawatan semata-mata kepada pencegahan, pemeliharaan fungsi, dan kesejahteraan menyeluruh warga emas melalui sistem sokongan yang inklusif, responsif dan mampan.

Adalah menjadi harapan saya agar pelan tindakan ini akan menjadi landasan kukuh dalam mempersiapkan negara dan masyarakat untuk menghadapi fasa penuaan dengan lebih berdaya tahan, terancang dan berjaya. Pada masa yang sama, marilah kita terus menghargai sumbangan serta kebijaksanaan warga emas sebagai sumber inspirasi dan sebagai tonggak penting dalam pembangunan negara.

Akhir sekali, sukacita saya merakamkan setinggi-tinggi tahniah dan terima kasih kepada semua pihak yang terlibat dalam merangka dan menyediakan Pelan Tindakan Warga Emas Ke Arah Penuaan Berjaya 2025–2030. Semoga segala usaha yang dirancang akan dipermudahkan pelaksanaannya dan diberkati Allah Subhanahu Wa Ta'ala.

Sekian, wabillahi taufik walhidayah.
Wassalamu'alaikum Warahmatullahi Wabarakatuh.

Pengenalan

Negara Brunei Darussalam sentiasa komited untuk memberikan perhatian, pemedulian dan penghargaan terhadap warga emas di negara ini, melalui tindakan yang selaras dan bersepadu yang melibatkan semua pihak yang berkepentingan.

Pada tahun 2017, Pelan Tindakan Isu Warga Emas bagi tahun 2017 – 2020, telah dibentuk di bawah Jawatankuasa Khas Warga Emas dan Orang Kelainan Upaya dengan visi, iaitu memupuk ke arah warga emas yang sihat, aktif dan menyumbang kepada kemajuan negara. Pelan Tindakan ini memberi tumpuan kepada menangani isu-isu yang memberi kesan terhadap warga emas melalui pelbagai program dan inisiatif, termasuk meneliti semula undang-undang dan dasar untuk memperkukuh perlindungan warga emas dan mencegah penderaan dan pengabaian, di samping advokasi dan kempen kesedaran yang bertujuan untuk meningkatkan sikap pemedulian dan minda positif orang ramai terhadap warga emas.

Pelan Tindakan Warga Emas 2025–2030: Ke Arah Penuaan Berjaya kali ini memberi penekanan khusus pada panduan strategik dalam memperkukuh kesejahteraan dan kualiti hidup warga emas secara holistik dan inklusif selaras dengan Rangka Tindakan Negara Brunei Darussalam dan Wawasan Brunei 2035. Pelan Tindakan ini turut diselaraskan dengan pelan tindakan kebangsaan yang lain termasuk Pelan Tindakan Institusi Keluarga 2025–2029. Satu pendekatan bersepadu telah diambil yang merangkumi aspek sosial, ekonomi dan kesihatan, selaras dengan keperluan penuaan aktif dan bermaruah.

Bagi mencapai matlamat tersebut, Pelan Tindakan ini menggariskan 7 Bidang Tumpuan Utama iaitu rekreasi, perumahan, kesihatan, jaringan keselamatan sosial, penyertaan sosial, pendidikan dan pengangkutan. Semua bidang tumpuan utama ini dirangka secara bersepadu untuk meningkatkan kesejahteraan, mobiliti dan kualiti hidup warga emas melalui akses kepada kemudahan, perkhidmatan dan peluang yang inklusif dan mesra warga emas.

Secara keseluruhannya, pelan ini disokong oleh 6 Objektif Utama dan 22 Skop Pelaksanaan yang menekankan kepada pendekatan holistik dan mampan. Pelan Tindakan ini akan melibatkan kerjasama daripada pelbagai pihak yang berkepentingan termasuk agensi kerajaan, sektor swasta, pertubuhan bukan kerajaan dan komuniti setempat. Pendekatan bersepadu yang ditambah dengan pemantauan berterusan akan memastikan setiap inisiatif yang dilaksanakan memberi impak yang signifikan kepada kesejahteraan warga emas.

PELAN TINDAKAN WARGA EMAS 2025 - 2030

VISI

Menjadikan Negara Brunei Darussalam sebuah masyarakat inklusif yang memberikan peluang untuk semua, memperkasa warga emas agar kekal produktif dan mandiri sekaligus menjadi sebuah tempat yang terbaik untuk menua - satu penanda aras penuaan yang berjaya.

MISI: KE ARAH PENUAAN BERJAYA

MISI 1
Peluang Untuk Semua

MISI 2
Masyarakat Inklusif

MISI 3
Produktif dan Mandiri

BIDANG TUMPUAN

1
Rekreasi

2
Pendidikan

3
Penyertaan sosial

4
Kesihatan

5
Perumahan

6
Pengangkutan

7
Jaringan Keselamatan Sosial

FOKUS UTAMA

SKOP PELAKSANAAN

1 Memperkukuh tadbir urus bagi menggalakkan dan memudahkan penuaan yang sihat dan berjaya.

1. Mewujudkan mekanisme rentas sektor untuk menggalakkan penuaan yang sihat.
2. Mengenal pasti dan menyemak dasar yang sedia ada, termasuk perundangan dan mekanisme penguatkuasaan.
3. Memudah cara penyertaan warga emas dalam pembuatan keputusan di semua peringkat.

2 Menggalakkan transformasi masyarakat ke arah penuaan sihat dan inklusif.

1. Meningkatkan capaian kepada persekitaran yang mesra warga emas dan kondusif.
2. Meningkatkan akses pengangkutan awam yang mesra warga emas, kondusif dan inklusif.
3. Meningkatkan kemandirian dalam kalangan warga emas untuk menjana pendapatan sendiri.
4. Meneroka dan mengembangkan pembangunan komuniti mesra usia / mesra warga emas.

3 Menyokong dan mendidik masyarakat tentang penuaan sihat dan berjaya.

1. Memupuk gambaran yang lebih positif mengenai penuaan.
2. Menyokong pembangunan dan pelaksanaan program yang berkaitan dengan warga emas.
3. Meningkatkan kesedaran orang ramai mengenai tingkah laku dan amalan yang sihat dalam kalangan warga emas.
4. Menggalakkan pembelajaran sepanjang hayat.

4 Memperkukuh perkhidmatan komprehensif melalui pendekatan bersepadu.

1. Memperkukuh kapasiti penjagaan kesihatan asasi berkualiti bagi warga emas.
2. Meningkatkan kapasiti kesihatan komuniti bagi menilai dan memantau kapasiti intrinsik (keupayaan dalaman) warga emas.
3. Membentuk dan mengguna pakai pelan penjagaan atau garis panduan berkaitan dengan penjagaan warga emas yang komprehensif dan holistik.
4. Menggalakkan latihan penjagaan diri dalam kalangan warga emas untuk mengukuhkan keberkesanan diri dan meningkatkan pengurusan kesihatan.
5. Mengukuhkan kapasiti komuniti ke arah mendukung penuaan yang berjaya.
6. Merangka garis panduan pencegahan dan kawalan jangkitan di kemudahan penjagaan bukan akut.
7. Menyediakan peluang berasaskan komuniti bagi penglibatan sosial berterusan dalam kalangan warga emas.
8. Mempromosi perkhidmatan sosial dan sokongan yang bersesuaian mengikut keperluan warga emas.

5 Memupuk inovasi teknologi dan sosial.

1. Memupuk inovasi sosial bagi menggalakkan persekitaran mesra warga emas dan masyarakat inklusif.
2. Melahirkan warga emas yang celik digital.

6 Memperkukuh sistem penyelidikan, pemantauan dan pengawasan.

1. Mewujudkan sistem pemantauan yang bersistematik.

VISI

Menjadikan Negara Brunei Darussalam sebuah masyarakat inklusif yang memberikan peluang untuk semua, memperkuat warga emas agar kekal produktif dan mandiri sekaligus menjadi tempat yang terbaik untuk menua - satu penanda aras penuaan yang berjaya.

MISI

Misi 1: Peluang Untuk semua

Negara Brunei Darussalam berhasrat menjadi sebuah masyarakat yang inklusif untuk semua, termasuk memperkuat golongan warga emas agar mereka terus mendapat peluang untuk berkembang dan mencapai potensi penuh.

Misi 2: Masyarakat Inklusif

Negara Brunei Darussalam akan berusaha untuk menjadi sebuah masyarakat yang pemedulian dan inklusif, yang melibatkan golongan warga emas dalam semua aspek kehidupan masyarakat.

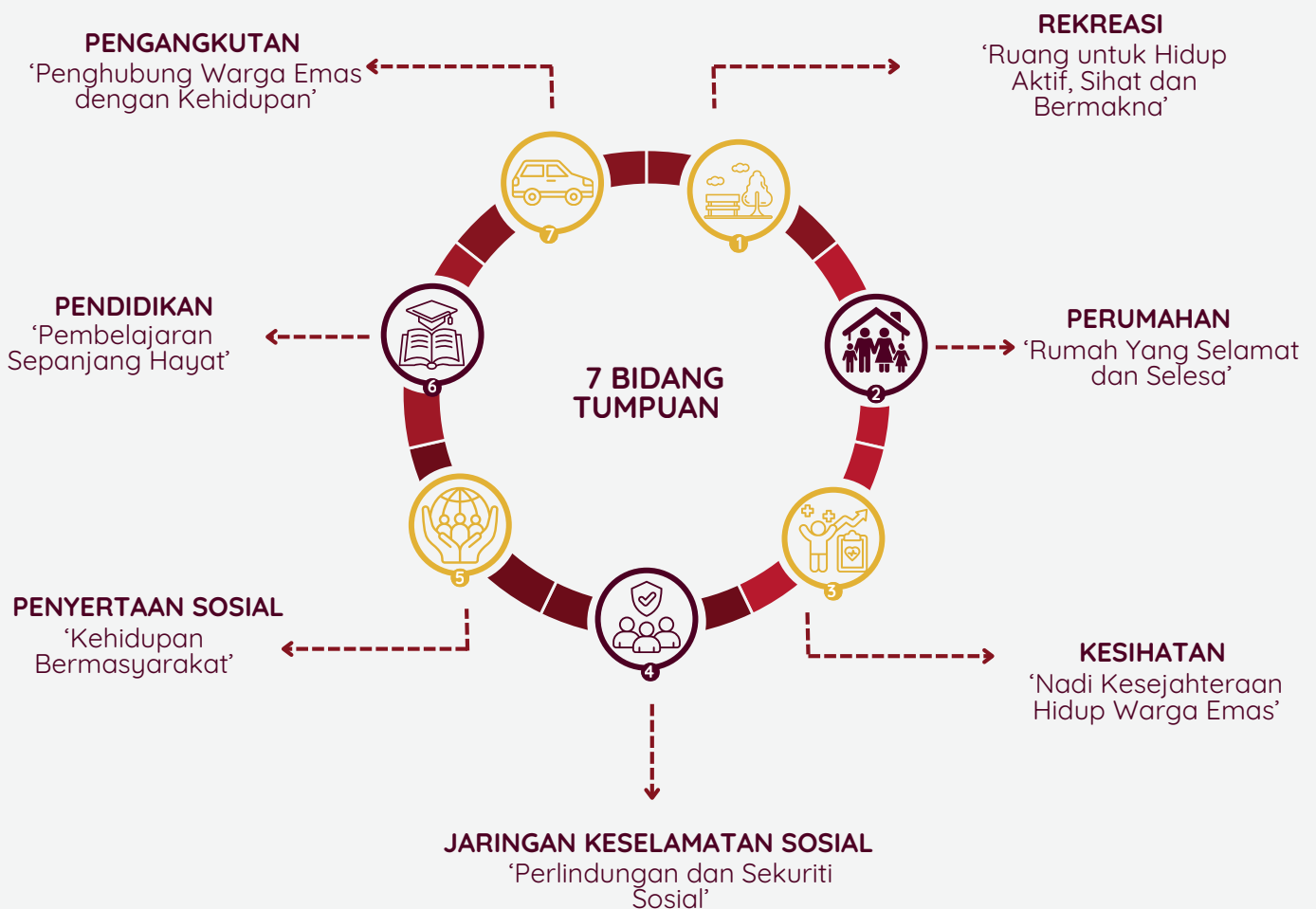
Misi 3: Produktif dan Mandiri

Negara Brunei Darussalam akan berusaha menjadi satu model penuaan yang berjaya dan diiktiraf.

7 BIDANG TUMPUAN

Apakah signifikan 7 Bidang Tumpuan ini?

7 Bidang Tumpuan ini membentuk sebuah ekosistem bersepadu yang saling berhubung dan bergantung antara satu sama lain. Dalam konteks ekosistem ini, ketujuh-tujuh bidang tumpuan ini memainkan peranan tersendiri dalam memacu ke arah pembentukan 'Ke Arah Penuaan Berjaya'.

REKREASI

'Ruang Untuk Hidup Aktif, Sihat dan Bermakna'

Rekreasi berperanan sebagai satu daripada tonggak asas ekosistem yang membolehkan warga emas untuk kekal aktif, sihat dari segi fizikal dan mental, serta terus berhubung dengan komuniti. Dalam konteks ini, rekreasi berfungsi sebagai wadah bagi interaksi sosial, yang menyokong kesihatan fizikal dan mental, serta menyokong visi Pelan Tindakan ini.

PERUMAHAN

'Rumah Yang Selamat dan Selesa'

Perumahan dalam konteks ini bermaksud sebuah tempat yang selamat, yang mengurangkan risiko pendedahan kepada bahaya, dan mencegah sebarang kecederaan, yang secara tidak langsung untuk melindungi keselamatan, kesihatan, mobiliti dan kesejahteraan warga emas.

KESIHATAN

'Nadi Kesejahteraan Hidup Warga Emas'

Kesihatan dalam konteks ini tidak hanya bermaksud ketiadaan penyakit atau menerima rawatan perubatan semata-mata, tetapi merangkumi kapasiti intrinsik (keupayaan dalaman) seperti kesejahteraan fizikal, mental dan sosial warga emas yang mendorong mereka mencapai tahap kesihatan diri yang optimum, dan menyokong aspirasi untuk kekal aktif, produktif dan mandiri.

JARINGAN KESELAMATAN SOSIAL

'Perlindungan dan Sekuriti Sosial'

Jaringan keselamatan sosial yang komprehensif dengan menyediakan perlindungan yang kukuh, dan sokongan berterusan untuk warga emas dari segi ekonomi, sosial dan emosi. Ini termasuk perlindungan ekonomi dan bantuan asas, perlindungan daripada penderaan dan pengabaian, memperkukuh institusi kekeluargaan, dan memperluas sokongan komuniti.

PENYERTAAN SOSIAL

'Kehidupan Bermasyarakat'

Penyertaan sosial adalah untuk mencegah pengasingan sosial dan kesunyian, yang bertindak sebagai penawar kepada ancaman kemurungan, kemerosotan kognitif dan penurunan tahap keupayaan fizikal. Selain itu, penyertaan sosial ini berfungsi sebagai jambatan untuk memperkukuh sinergi antara generasi, menggalakkan penglibatan aktif dalam komuniti, dan mencipta peluang lain bagi penyertaan yang berterusan.

PENDIDIKAN

'Pembelajaran Sepanjang Hayat'

Pendidikan dan kemahiran membolehkan warga emas untuk terus memperkaya minda, mengembangkan potensi diri, menyesuaikan diri dengan peredaran zaman, dan kekal relevan dalam masyarakat yang dinamik.

PENGANGKUTAN

'Penghubung Warga Emas dengan Kehidupan'

Dalam konteks ini, pengangkutan berfungsi sebagai penghubung penting yang menghubungkan warga emas dengan seluruh aspek kehidupan. Ini memastikan capaian kepada perkhidmatan kesihatan yang sedia ada, memudahkan penyertaan sosial dan penglibatan komuniti, dan menyokong aktiviti rekreasi dan kesejahteraan fizikal. Ini juga berperanan sebagai saluran kepada pendidikan sepanjang hayat kerana pengangkutan membolehkan mereka bergerak ke pusat-pusat ilmu dan kelas kemahiran.

6 FOKUS UTAMA

Penggubalan Pelan Tindakan Warga Emas 2025-2030 akan memacu inisiatif yang komprehensif dan sistematik merentasi enam (6) bidang fokus utama:

Memperkukuh tadbir urus bagi menggalakkan dan memudahkan penuaan yang sihat dan berjaya.

FOKUS 01

FOKUS 02

Menggalakkan transformasi masyarakat ke arah penuaan yang sihat dan inklusif.

Menyokong dan mendidik masyarakat tentang penuaan yang sihat dan berjaya.

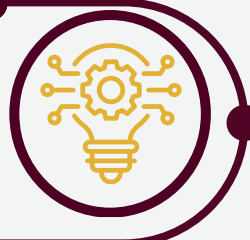
FOKUS 03

FOKUS 04

Memperkukuh perkhidmatan komprehensif melalui pendekatan bersepadu.

Memupuk inovasi teknologi dan sosial.

FOKUS 05

FOKUS 06

Memperkukuh sistem penyelidikan, pemantauan dan pengawasan.

FOKUS 01

MEMPERKUKUH TADBIR URUS BAGI MENGGALAKKAN DAN MEMUDAHKAN PENUAAN YANG SIHAT DAN BERJAYA

Fokus 1 menekankan kepada pengukuhan tadbir urus di pelbagai peringkat sebagai asas yang kukuh ke arah pembentukan ekosistem penuaan yang sihat, holistik dan mampan. Bagi merealisasikan fokus ini, beberapa strategi penting telah digariskan, termasuk mewujudkan mekanisme kerjasama rentas sektor, menyemak dan menambah baik kerangka dasar dan perundangan yang sedia ada, serta memperkasa penyertaan bermakna warga emas dalam proses pembuatan keputusan.

1. MEWUJUDKAN MEKANISME RENTAS SEKTOR MENGENAI PENUAAN YANG SIHAT

Mencapai penuaan yang sihat memerlukan sokongan bersepadu merentas pelbagai sektor yang melibatkan kerjasama antara Kerajaan, sektor swasta, badan bukan kerajaan (NGO), komuniti dan institusi kekeluargaan.

2. MENGENAL PASTI DAN MENYEMAK DASAR TERMASUK PERUNDANGAN DAN MEKANISME PENGUATKUASAAN

Keberkesanan Pelan Tindakan Warga Emas bergantung kepada ruang lingkup pelbagai dasar dan undang-undang yang sedia ada yang benar-benar melindungi, mendukung ekosistem penuaan dan memperkasa golongan warga emas.

3. MEMUDAH CARA PENGLIBATAN WARGA EMAS DALAM PEMBUATAN KEPUTUSAN DI SEMUA PERINGKAT

Memberi akses kepada penglibatan aktif serta mengiktiraf warga emas sebagai rakan strategik dipelbagai peringkat, sama ada individu, komuniti, institusi mahupun dasar negara.

FOKUS 02

MENGALAKKAN TRANSFORMASI MASYARAKAT KE ARAH PENUAAN YANG SIHAT DAN INKLUSIF

Fokus 2 menumpukan pada transformasi landskap sosial dengan memupuk sebuah masyarakat yang semakin peka dan responsif terhadap keperluan warga emas. Ini merangkumi pembangunan persekitaran fizikal, sosial dan digital yang inklusif dan mesra warga emas.

1. MENINGKATKAN CAPAIAN KEPADA PERSEKITARAN YANG MESRA WARGA EMAS DAN KONDUSIF

Kebolehcapaian kepada persekitaran fizikal, sosial dan digital yang mendukung mobiliti dan penyertaan aktif warga emas.

2. MENINGKATKAN AKSES KEPADA PENGANGKUTAN AWAM YANG MESRA WARGA EMAS, KONDUSIF DAN INKLUSIF

Mobiliti dan keupayaan untuk bergerak dengan bebas adalah penting ke arah penglibatan aktif dalam kehidupan bermasyarakat. Oleh tu, penyediaan akses kepada perkhidmatan asas ini bertindak sebagai jambatan penting kepada penglibatan sosial warga emas dalam kehidupan bermasyarakat.

3. MENINGKATKAN KEMANDIRIAN DALAM KALANGAN WARGA EMAS UNTUK MENJANA PENDAPATAN SENDIRI

Kestabilan ekonomi adalah teras kepada kesejahteraan warga emas ke arah memperkasakan mereka agar berkeupayaan untuk mandiri dan terus menjalani kehidupan sehari-hari dengan bermaruah meskipun meniti usia emas.

4. MENEROKA DAN MENGALAKKAN PEMBANGUNAN KOMUNITI MESRA WARGA EMAS

Membentuk hab komuniti pelbagai generasi yang memperkukuh ekosistem sokongan secara semula jadi untuk warga emas agar kekal aktif dan menikmati kebersamaan dalam lingkungan sosial dan komuniti.

FOKUS 03

MENYOKONG DAN MENDIDIK MASYARAKAT TENTANG PENUAAN YANG SIHAT DAN BERJAYA

Fokus 3 memacu inisiatif untuk menyokong dan mendidik semua lapisan masyarakat mengenai prinsip penuaan yang sihat dan berjaya, iaitu yang berteraskan pada matlamat asas untuk mengubah persepsi orang awam terhadap penuaan. Agenda ini dikembangkan melalui pelbagai program yang disasarkan dan kempen kesedaran yang memupuk tingkah laku yang sihat dan peluang pembelajaran sepanjang hayat.

1. MEMUPUK GAMBARAN YANG LEBIH POSITIF MENGENAI PENUAAN

Mengubah landskap persepsi orang awam tentang penuaan daripada lensa negatif kepada naratif yang lebih positif, iaitu fasa kehidupan emas ini sebenarnya adalah fasa yang harus diraikan, dihormati dan dijalani dengan normal.

2. MENYOKONG PEMBANGUNAN DAN PELAKSANAAN PROGRAM YANG BERKAITAN DENGAN WARGA EMAS

Pembangunan program yang berasaskan data dan bukti, disokong oleh pelaksanaan bersepadu, pembiayaan yang mampan dan inovatif, yang mengikut kehendak semasa, serta pemantauan dan penilaian berterusan.

3. MENINGKATKAN KESEDARAN AWAM MENGENAI TINGKAH LAKU DAN AMALAN YANG SIHAT DALAM KALANGAN WARGA EMAS

Menekankan kepentingan mendidik dan memperkasakan semua lapisan masyarakat melalui saluran yang efektif.

4. MENGGALAKKAN PEMBELAJARAN SEPANJANG HAYAT

Memperkaya minda dan memperluas potensi itu merupakan proses berterusan berdasarkan kepercayaan bahawa potensi manusia itu tidak luput ditelan usia.

FOKUS 04

MEMPERKUKUH PERKHIDMATAN KOMPREHENSIF MELALUI PENDEKATAN BERSEPADU

Fokus 4 menyasarkan pengukuhan perkhidmatan komprehensif untuk warga emas melalui pendekatan bersepadu yang menggabungkan aspek kesihatan, sosial dan sokongan komuniti secara holistik, serta meningkatkan tahap responsif kualiti dan impak penyampaian perkhidmatan.

1. MEMPERKUKUH KAPASITI PENJAGAAN KESIHATAN ASASI BERKUALITI BAGI WARGA EMAS

Mentransformasi sistem penjagaan kesihatan agar lebih responsif, holistik dan berkualiti tinggi melalui penjagaan pencegahan, pengesanan awal dan pengurusan yang berterusan.

2. MENINGKATKAN KAPASITI KESIHATAN KOMUNITI BAGI MENILAI DAN MEMANTAU KAPASITI INTRINSIK WARGA EMAS

Kapasiti intrinsik (keupayaan dalaman) merujuk kepada gabungan keupayaan mental dan fizikal seseorang individu. Pendekatan ini adalah bersifat proaktif dan pencegahan.

3. MEMBENTUK DAN MENGGUNA PAKAI PELAN PENJAGAAN ATAU GARIS PANDUAN BERKAITAN DENGAN PENJAGAAN WARGA EMAS YANG KOMPREHENSIF DAN HOLISTIK

Membentuk rangka kerja penjagaan yang sistematik, standard dan menyeluruh, iaitu bukan hanya di hospital, klinik dan pusat penjagaan tetapi turut merangkumi penjagaan di rumah.

4. MENGGALAKKAN LATIHAN PENJAGAAN DIRI DALAM KALANGAN WARGA EMAS UNTUK MENGUKUHKAN KEBERKESANAN DIRI DAN MENINGKATKAN PENGURUSAN KESIHATAN

Menumpukan ke arah usaha memperkasa warga emas dengan pengetahuan dan kemahiran untuk mengurus kesihatan dan kesejahteraan mereka sendiri.

5. MENGUKUHKAN KAPASITI KOMUNITI KE ARAH PENUAAN YANG BERJAYA

Komuniti merupakan asas ekosistem penuaan yang berjaya. Komuniti yang berdaya tahan dan terlatih adalah daya penggerak dan rangkaian sokongan sosial yang kukuh bagi warga emas.

6. MERANGKA GARIS PANDUAN PENCEGAHAN DAN KAWALAN JANGKITAN DI KEMUDAHAN PENJAGAAN BUKAN AKUT

Tumpuan yang kritikal ke arah membangun garis panduan yang komprehensif bagi mencegah, mengawal dan mengurus penularan jangkitan terutama sekali bagi mereka yang menetap di kemudahan penjagaan bukan akut seperti pusat penjagaan dan lain-lain.

7. MENYEDIAKAN PELUANG BERASASKAN KOMUNITI BAGI PENGLIBATAN SOSIAL BERTERUSAN DALAM KALANGAN WARGA EMAS

Mewujudkan ekosistem komuniti yang membuka ruang luas bagi penglibatan sosial yang berterusan agar risiko pengasingan sosial dalam kalangan warga emas boleh ditangani.

8. MEMPROMOSI PERKHIDMATAN SOSIAL DAN SOKONGAN YANG BERSESUAIAN MENGIKUT KEPERLUAN WARGA EMAS

Tumpuan yang kritikal ke arah meningkatkan taraf perkhidmatan sosial yang relevan, beresuaian dan responsif seiring dengan peredaran dan keperluan semasa.

FOKUS 05

MEMUPUK INOVASI TEKNOLOGI DAN SOSIAL

Fokus 5 menekankan dan mengangkat inovasi sebagai daya penggerak transformasi, yang dipupuk melalui dua dimensi strategik, iaitu teknologi (celik digital) dan inovasi sosial sebagai pemudah cara utama ke arah pembentukan persekitaran mesra warga emas.

1. MEMUPUK INOVASI SOSIAL BAGI MENGGALAKKAN PERSEKITARAN MESRA WARGA EMAS DAN MASYARAKAT INKLUSIF

Pembangunan dan penyampaian perkhidmatan yang berupaya memenuhi keperluan warga emas dengan berkesan dan berterusan.

2. MELAHIRKAN WARGA EMAS YANG CELIK DIGITAL

Celik digital kini menjadi keperluan asas, untuk memastikan warga emas tidak ketinggalan mahupun dikecualikan secara sosial seiring dengan perkembangan dan revolusi teknologi semasa.

FOKUS 06

MEMPERKUKUH SISTEM PENYELIDIKAN, PEMANTAUAN DAN PENGAWASAN

Fokus 6 bertujuan untuk memperkuat sistem penyelidikan, pemantauan dan pengawasan sebagai asas penting dalam memastikan keberkesanan dan kelestarian Pelan Tindakan Warga Emas. Bagi mencapainya, fokus ini membangunkan rangka kerja pemantauan yang bersistematik, yang berteraskan data dan berlandaskan prinsip ketelusan.

1. MEWUJUDKAN SISTEM PEMANTAUAN YANG BERSISTEMATIK

Pembangunan rangka kerja pemantauan yang bersistematik, berteraskan data dan telus, yang merangkumi mekanisme pengumpulan data bersepadu; penilaian prestasi yang jelas, spesifik, boleh diukur, boleh dicapai dan relevan; pelaporan secara berkala yang telus agar tindakan pembetulan dapat dilaksanakan.

KEAHLIAN JAWATANKUASA KHAS ISU WARGA EMAS

PENGERUSI BERSAMA

YANG BERHORMAT MENTERI KEBUDAYAAN BELIA DAN SUKAN
YANG BERHORMAT MENTERI KESIHATAN

SETIAUSAHA

SETIAUSAHA TETAP
KEMENTERIAN KEBUDAYAAN, BELIA DAN SUKAN

AHLI

YANG BERHORMAT AHLI MAJLIS MESYUARAT NEGARA

SETIAUSAHA TETAP, JABATAN PERDANA MENTERI

SETIAUSAHA TETAP, KEMENTERIAN KEWANGAN

SETIAUSAHA TETAP, KEMENTERIAN HAL EHWAL UGAMA

SETIAUSAHA TETAP, KEMENTERIAN KESIHATAN

SETIAUSAHA TETAP, KEMENTERIAN HAL EHWAL DALAM NEGERI

SETIAUSAHA TETAP, KEMENTERIAN PENDIDIKAN

SETIAUSAHA TETAP, KEMENTERIAN PEMBANGUNAN

SETIAUSAHA TETAP, KEMENTERIAN PENGANGKUTAN DAN INFOMUNIKASI

URUS SETIA

BAHAGIAN PERKHIDMATAN WARGA EMAS DAN PENCEN-PENCEN
JABATAN PEMBANGUNAN MASYARAKAT

PENGHARGAAN

JABATAN PERDANA MENTERI
Pejabat Peguam Negara
Pejabat Kesejahteraan, Bahagian Urustadbir Perkhidmatan Awam

KEMENTERIAN KEWANGAN

KEMENTERIAN HAL EHWAL DALAM NEGERI

Jabatan Daerah Brunei Muara
Jabatan Daerah Tutong
Jabatan Daerah Belait
Jabatan Daerah Temburong

KEMENTERIAN PENDIDIKAN

Pusat Pembelajaran Sepanjang Hayat (Pusat L3)

KEMENTERIAN HAL EHWAL UGAMA

Jabatan Pengajian Islam
Jabatan Hal Ehwal Masjid

KEMENTERIAN KESIHATAN

Pusat Promosi Kesihatan
Unit Geriatrik dan Paliatif, Hospital RIPAS

KEMENTERIAN PEMBANGUNAN

Autoriti Kawalan Bangunan dan Industri Pembinaan (ABCI)

KEMENTERIAN KEBUDAYAAN, BELIA DAN SUKAN

Bahagian Perkhidmatan Sosial
Jabatan Pembangunan Masyarakat

KEMENTERIAN PENGANGKUTAN DAN INFOKOMUNIKASI

PUSAT KEGIATAN WARGA EMAS (PKWE)

Pusat Kegiatan Warga Emas Brunei Muara
Pusat Kegiatan Warga Emas Tutong
Pusat Kegiatan Warga Emas Belait
Pusat Kegiatan Warga Emas Temburong

PERTUBUHAN WARGAMAS (PWE)

APPRECIATION

PRIME MINISTER'S OFFICE

Attorney General's Chamber

Welfare Office, Public Service Administration Division

MINISTRY OF FINANCE

MINISTRY OF HOME AFFAIRS

Brunei Muara District Office

Tutong District Office

Belait District Office

Temburong District Office

MINISTRY OF EDUCATION

Lifelong Learning Centre

MINISTRY OF RELIGIOUS AFFAIRS

Islamic Studies Department

Mosque Affairs Department

MINISTRY OF HEALTH

Health Promotion Centre

The Geriatrics and Palliative Unit, RIPAS Hospital

MINISTRY OF DEVELOPMENT

Authority for Building Control and Construction Industry (ABCI)

MINISTRY OF CULTURE, YOUTH AND SPORTS

Social Service Division

Community Development Department

MINISTRY OF TRANSPORT AND INFOCOMMUNICATIONS

SENIOR CITIZEN ACTIVITY CENTRE (PKWE)

Brunei Muara Senior Citizen Activity Centre

Tutong Senior Citizen Activity Centre

Belait Senior Citizen Activity Centre

Temburong Senior Citizen Activity Centre

THE WARGAMAS ASSOCIATION OF BRUNEI DARUSSALAM (PWE)

MEMBERS OF THE SPECIAL COMMITTEE ON SENIOR CITIZENS ISSUES

CO-CHAIRS OF THE COMMITTEE

MINISTER OF CULTURE, YOUTH AND SPORTS
MINISTER OF HEALTH

SECRETARY

PERMANENT SECRETARY
MINISTRY OF CULTURE YOUTH AND SPORTS

MEMBERS

YANG BERTHORMAT MEMBERS OF LEGISLATIVE COUNCIL

PERMANENT SECRETARY, PRIME MINISTER'S OFFICE

PERMANENT SECRETARY, MINISTRY OF FINANCE

PERMANENT SECRETARY, MINISTRY OF RELIGIOUS AFFAIRS

PERMANENT SECRETARY, MINISTRY OF HEALTH

PERMANENT SECRETARY, MINISTRY OF HOME AFFAIRS

PERMANENT SECRETARY, MINISTRY OF EDUCATION

PERMANENT SECRETARY, MINISTRY OF DEVELOPMENT

PERMANENT SECRETARY, MINISTRY OF TRANSPORT AND INFOCOMMUNICATION

SECRETARIAL

SENIOR CITIZENS AND PENSION DIVISION
COMMUNITY DEVELOPMENT DEPARTMENT
MINISTRY OF CULTURE, YOUTH AND SPORTS

TO STRENGTHEN THE RESEARCH, MONITORING AND SURVEILLANCE SYSTEMS

FOCUS 06

Focus 6 aims to strengthen research, monitoring, and surveillance systems as an essential basis for ensuring the effectiveness and sustainability of the Senior Citizens Action Plan. This focus establishes a systematic monitoring framework that is data-driven and founded upon the principle of transparency.

1. ESTABLISH A SYSTEMATIC MONITORING SYSTEM

The development of a systematic, data-driven, and transparent monitoring framework, encompassing integrated data collection mechanisms; clear performance indicators that are specific, measurable, achievable and relevant; as well as regular and transparent reporting to facilitate the timely implementation of corrective actions.

FOCUS 05

TO FOSTER INNOVATION IN BOTH TECHNOLOGY AND SOCIAL SPHERES

Focus 5 recognises innovation as the driving force of transformation, fostered through two strategic dimensions, namely technology (digital literacy) and social innovation, as key enablers towards creating age-friendly environments.

1. PROMOTING SOCIAL INNOVATION TO FOSTER AGE-FRIENDLY ENVIRONMENTS AND AN INCLUSIVE SOCIETY
The development and delivery of services that effectively and continuously address the evolving needs of senior citizens.

2. PRODUCE DIGITALLY LITERATE SENIOR CITIZENS

Digital literacy has become a fundamental necessity, ensuring that senior citizens are neither left behind nor socially excluded, in line with the ongoing technological advancement and the digital revolution.

5. STRENGTHENING COMMUNITY CAPACITY TO SUPPORT SUCCESSFUL AGEING

Communities constitute the foundation of the ageing ecosystem. Resilient and well-trained communities serve as both the driving force and a robust social support network for senior citizens.

6. FORMULATE INFECTION PREVENTION AND CONTROL GUIDELINES IN NON-ACUTE CARE FACILITIES

A critical focus on developing comprehensive guidelines for the prevention, control, and management of the infectious disease outbreaks, particularly among residents of non-acute care facilities such as residential care centres and other long-term care settings.

7. PROVIDE COMMUNITY-BASED OPPORTUNITIES FOR THE CONTINUOUS SOCIAL PARTICIPATION AMONG SENIOR CITIZENS

Establishing a community ecosystem that provides ample opportunities for sustained social participation, thereby addressing the risk of social isolation among senior citizens.

8. PROMOTE APPROPRIATE SOCIAL SERVICES AND SUPPORT TAILORED TO THE NEEDS OF SENIOR CITIZENS

A critical focus on enhancing the standard of social services to ensure they remain relevant, appropriate and responsive to evolving circumstances and contemporary needs.

FOCUS 04

TO STRENGTHEN COMPREHENSIVE SERVICES THROUGH AN INTEGRATED APPROACH

Focus 4 aims to strengthen comprehensive services for senior citizens through an integrated approach that brings together health, social, and community support dimensions in a holistic manner, thereby enhancing the responsiveness, quality and impact of service delivery.

1. STRENGTHEN THE CAPACITY OF QUALITY PRIMARY HEALTHCARE SERVICES FOR SENIOR CITIZENS

Transforming the healthcare system to be more responsive, holistic, and of higher quality through preventive care, early detection and continuous management.

2. ENHANCE COMMUNITY HEALTH CAPACITY TO ASSESS AND MONITOR THE INTRINSIC CAPACITY OF SENIOR CITIZENS

Intrinsic capacity (internal capabilities) refers to the combination of an individual's mental and physical abilities. This approach is proactive and preventive.

3. DEVELOP AND IMPLEMENT CARE PLANS OR GUIDELINES PERTAINING TO THE COMPREHENSIVE AND HOLISTIC CARE FOR SENIOR CITIZENS

Establishing a systematic, standardised, and comprehensive care framework that extends beyond hospitals, clinics and care centres to also encompass home-based care.

4. PROMOTE SELF-CARE TRAINING AMONG SENIOR CITIZENS TO STRENGTHEN SELF-EFFICACY AND IMPROVE HEALTH MANAGEMENT

Focusing on initiatives to empower senior citizens with the knowledge and skills necessary to take an active role in managing their own health and well-being.

FOCUS 03

TO SUPPORT AND EDUCATE SOCIETY ON HEALTHY AND SUCCESSFUL AGEING

Focus 3 drives initiatives to support and educate all segments of society on the principles of healthy and successful ageing, centred on shifting public perceptions of ageing. This agenda is advanced through various targeted programmes and awareness campaigns that promote healthy behaviours and opportunities for lifelong learning.

1. PROMOTE POSITIVE PERCEPTIONS OF AGEING

Transforming the landscape of public perception from a negative lens on ageing to a more positive narrative where this golden phase of life is to be celebrated, respected and lived with sense of normality.

2. SUPPORT THE DEVELOPMENT AND IMPLEMENTATION OF PROGRAMMES FOR SENIOR CITIZENS

The formulation of data and evidence-based programmes, integrated implementation, sustainable and innovative financing that responds to evolving needs and continuous monitoring and evaluation.

3. RAISE PUBLIC AWARENESS OF HEALTHY AGEING BEHAVIOURS AND PRACTICES

Emphasising the importance of educating and empowering all segments of society through effective channels.

4. PROMOTE LIFELONG LEARNING

Enriching the mind and expanding one's potential is a continuous journey, founded on the belief that human potential does not diminish with age.

TO PROMOTE SOCIETAL TRANSFORMATION TOWARDS HEALTHY AND INCLUSIVE AGEING

Focus 2 aims to transform the social landscape by fostering a society that is increasingly responsive to the needs of senior citizens through the development of physical, social, and digital environments that are inclusive and age-friendly.

1. ENHANCE ACCESS TO AGE-FRIENDLY AND CONDUCIVE ENVIRONMENTS FOR SENIOR CITIZENS
Ensuring accessibility to physical, social and digital environments that support the mobility and active participation of senior citizens.

2. IMPROVE ACCESS TO AGE-FRIENDLY, CONDUCIVE AND INCLUSIVE PUBLIC TRANSPORTATION
Mobility and the capacity to move about freely are essential to active participation in community life. Hence, ensuring access to this fundamental service serves as a vital bridge to the social participation of senior citizens within the community.

3. IMPROVE SELF-SUFFICIENCY AMONG SENIOR CITIZENS IN GENERATING THEIR OWN INCOME
Economic independence is central to the well-being of senior citizens, empowering them to be self-sufficient, and continue leading fulfilling and dignified lives throughout their golden years.

4. EXPLORE AND PROMOTE THE DEVELOPMENT OF AGE-FRIENDLY COMMUNITIES
Developing multigenerational community hubs that foster a naturally supportive ecosystem for senior citizens, enabling them to remain active and socially connected within their communities.

TO STRENGTHEN GOVERNANCE TO PROMOTE AND FACILITATE HEALTHY AND SUCCESSFUL AGEING

FOCUS 01

Focus 1 emphasises the strengthening of governance at multiple levels as a solid foundation for building a healthy, holistic, and sustainable ageing ecosystem. To realise this, several key strategies have been outlined, namely establishing a cross-sectoral cooperation mechanism; reviewing and enhancing existing policy and legislative frameworks; and empowering the meaningful participation of senior citizens in decision-making processes.

1. ESTABLISH CROSS-SECTORAL MECHANISMS TO PROMOTE HEALTHY AGEING

The achievement of healthy ageing requires integrated support across multiple sectors, involving the government, private sector, non-governmental organisations (NGOs), communities and, equally, family institutions.

2. IDENTIFY AND REVIEW EXISTING POLICIES INCLUDING LEGISLATIVE AND ENFORCEMENT MECHANISMS

The effectiveness of the Senior Citizens Action Plan depends on the extent to which existing policies and laws genuinely protect, support the ageing ecosystem and empower senior citizens.

3. FACILITATE THE PARTICIPATION OF SENIOR CITIZENS IN DECISION-MAKING AT ALL LEVELS

Provide opportunities for active participation and recognise senior citizens as strategic partners at multiple levels, including the individual, community, institutional or national policy levels.

The formulation of the Senior Citizens Action Plan 2025-2030 will drive the implementation of comprehensive and systematic initiatives across six (6) main focuses:

6 MAIN FOCUSES

SOCIAL PARTICIPATION

'Living in Community'

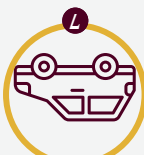
Social Participation helps prevent social isolation and loneliness, thereby reducing the risks of depression, cognitive decline, and diminished physical ability. In addition, it serves as a bridge for strengthening intergenerational synergy, promoting active community engagement, and creating opportunities for continued and active participation in society.

EDUCATION

'Lifelong Learning'

Education and skills enable senior citizens to continually enrich their minds, unlock their personal potential, adapt to the changing times and remain relevant within a dynamic society.

TRANSPORTATION

"Connecting Senior Citizens to Life"

In this context, transportation serves as a crucial connector, linking senior citizens to all aspects of life. It ensures reliable access to healthcare services, facilitates social participation and community engagement, as well as supports recreational activities and physical well-being. It also serves as a conduit for lifelong learning by enabling mobility to educational institutions and skills development classes

RECREATION

"A Space for Healthy, Active, and Meaningful Living"

Recreation serves as one of the foundational pillars of the ecosystem, enabling senior citizens to remain active, maintain their physical and mental health, and stay connected to their communities. In this regard, recreation acts as a platform for social interaction, that supports physical and mental well-being, and advances the vision of this Action Plan.

HOUSING

'A Safe and Comfortable Home'

In this context, housing is defined as a secure living environment that minimises the risk of exposure to danger and prevents injuries, thereby safeguarding the safety, health, mobility, and well-being of senior citizens.

HEALTH

'The Heart of Senior Citizens' Well-Being'

In this context, health extends beyond the mere absence of illness or the receipt of medical treatment; it encompasses the intrinsic capacities of senior citizens—namely their physical, mental, and social well-being—which drives them to achieved an optimal state of personal health, and support the aspiration to remain active, productive, and independent.

SOCIAL SAFETY NET

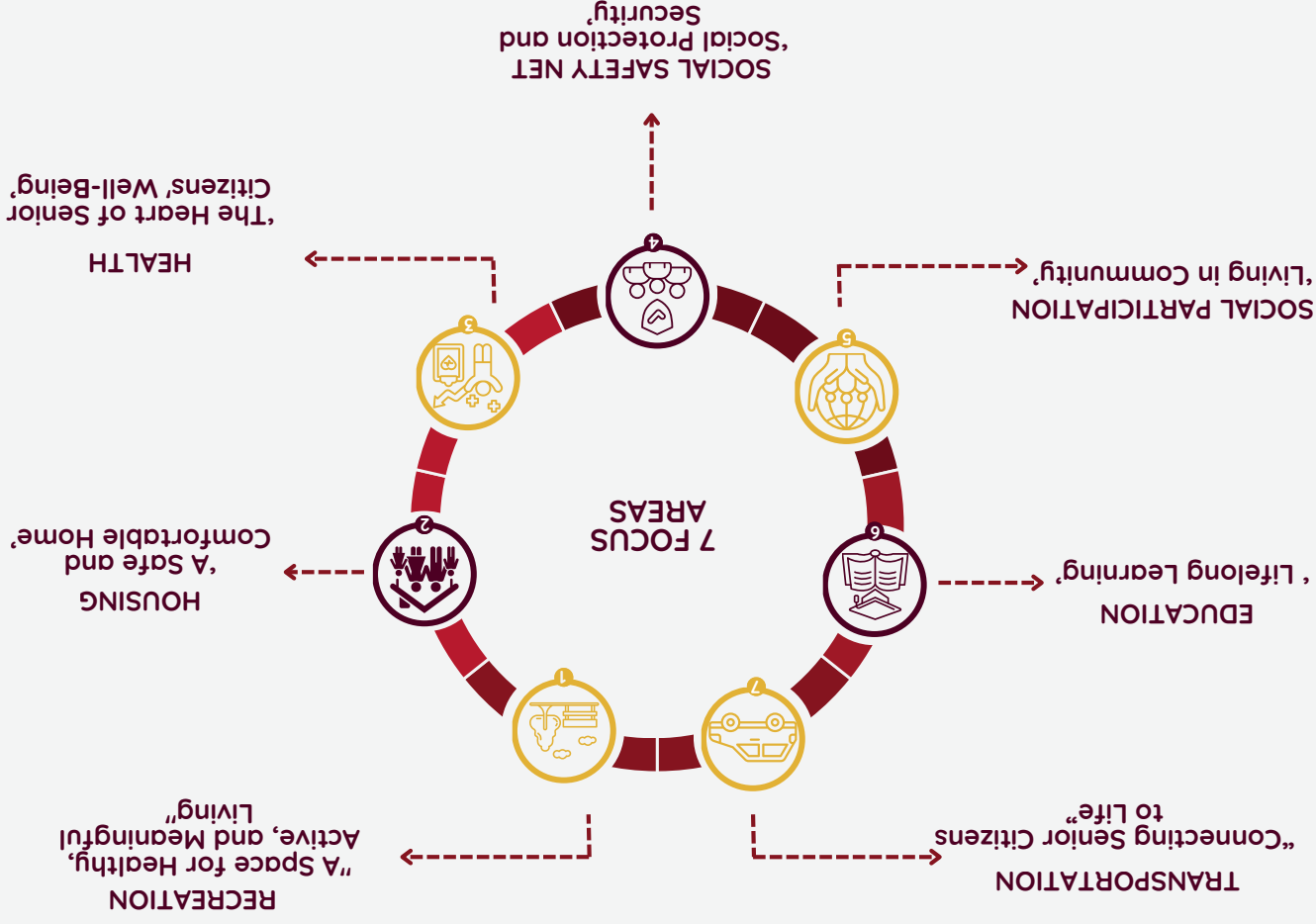
'Social Protection and Security'

Adopts a comprehensive social safety net that provides robust protection and continuous support for senior citizens in terms of economic, social, and emotional aspects. This includes the provision of economic protection and basic assistance, protection against abuse and neglect, strengthening family institutions, and extending community support.

7 FOCUS AREAS

What is the significance of these 7 Focus Areas?

The 7 Focus Areas collectively form an integrated ecosystem, characterised by interconnectedness and mutual interdependence. Within this ecosystem, each focus area contributes a distinctive role in propelling the nation to the aspiration of "Towards Successful Ageing" agenda.

VISION

For Brunei Darussalam to become an inclusive society that provides opportunities for all, empowers senior citizens to lead productive and self-sufficient lives, and serves as the best place to grow old, and a benchmark for successful ageing.

MISSION

Mission 1: Opportunities for All
Brunei Darussalam aspires to be an inclusive society for all, where senior citizens are empowered with continuous opportunities to grow, thrive and realise their full potential.

Mission 2: An Inclusive Society
Brunei Darussalam shall strive to be a caring and inclusive society, that embraces and supports senior citizens in all aspects of community life.

Mission 3: Productive and Self-Sufficient
Brunei Darussalam shall strive to be recognised as a model of successful ageing.

THE SENIOR CITIZENS ACTION PLAN 2025 - 2030

VISION

For Brunei Darussalam to become an inclusive society that provides opportunities for all, empowers senior citizens to lead productive and self-sufficient lives, and serves as the best place to grow old, and a benchmark for successful ageing.

MISSION: TOWARDS SUCCESSFUL AGEING

MISSION 1
Opportunities for All

MISSION 2
An Inclusive Society

MISSION 3
Productive and Self-Sufficient

FOCUS AREAS

Recreation

Education

Social Participation

Health

Housing

Transportation

Social Safety Net

MAIN FOCUSES

IMPLEMENTATION SCOPES

1
To strengthen governance to promote and facilitate healthy and successful ageing

1. Establish cross-sectoral mechanisms to promote healthy ageing.
2. Identify and review existing policies including legislation and enforcement mechanisms.
3. Facilitate the participation of senior citizens in decision-making at all levels.

2
To promote societal transformation towards healthy and inclusive ageing

1. Enhance access to age-friendly and conducive environment for senior citizens.
2. Improve access to an age-friendly, conducive and inclusive public transportation.
3. Improve self-sufficiency among senior citizens in generating their own income.
4. Explore and promote the development of age-friendly communities.

3
To support and educate society on healthy and successful ageing.

1. Promote positive perceptions of ageing.
2. Support the development and implementation of programmes for senior citizens.
3. Raise public awareness of healthy ageing behaviours and practices.
4. Promote lifelong learning.

4
To strengthen comprehensive services through an integrated approach.

1. Strengthening the capacity of quality primary healthcare services for senior citizens.
2. Enhance community health capacity to assess and monitor the intrinsic capacity (internal capabilities) of senior citizens.
3. Develop and implement care plans or guidelines pertaining to the comprehensive and holistic care for senior citizens.
4. Promoting self-care training among senior citizens to strengthen self-efficacy and improve health management.
5. Strengthen community capacity to support successful ageing.
6. Formulate infection prevention and control guidelines in non-acute care facilities.
7. Provide community-based opportunities for the continuous social participation among senior citizens.
8. Promote appropriate social services and support tailored to the needs of senior citizens.

5
To foster innovation in both technology and social spheres.

1. Promote social innovation to foster age-friendly environment and an inclusive society.
2. Produce digitally literate senior citizens.

6
To strengthen the research, monitoring and surveillance systems

1. Establish a systematic monitoring system.

INTRODUCTION

Brunei Darussalam has consistently demonstrated its commitment to the care, well-being, and recognition of its senior citizens through coordinated and integrated action involving all stakeholders.

In 2017, the Senior Citizens Action Plan 2017 – 2020 was developed under the Special Committee on Senior Citizens and Persons with Disabilities, guided by the vision of fostering senior citizens who are healthy, active, and able to contribute to the nation's development. The Action Plan focused on addressing issues affecting senior citizens through a range of programmes and initiatives, including the review of laws and policies relating to senior citizens to strengthen their protection, and prevent abuse and neglect, alongside advocacy and awareness campaigns aimed at promoting greater public awareness, care, and positive attitudes towards senior citizens.

The Senior Citizens Action Plan 2025–2030: *Towards Successful Ageing* places particular emphasis on providing strategic direction to strengthen the well-being and quality of life of senior citizens in a comprehensive and inclusive manner, in line with the *Social Blueprint of Brunei Darussalam* and *Brunei Vision 2035*. This Action Plan is also aligned with other national action plans, including the *Family Institution Action Plan 2025–2029*. An integrated approach has been adopted, encompassing social, economic, and health dimensions, in support of active and dignified ageing.

To achieve these goals, this *Action Plan* outlines 7 Focus Areas, namely recreation, housing, health, social safety nets, social participation, education, and transportation. These focus areas are designed in an integrated manner to enhance the well-being, mobility, and quality of life of senior citizens through access to inclusive, age-friendly facilities, services, and opportunities.

Overall, this Plan is supported by 6 Main Focuses and 22 Implementation Scopes, which emphasises a holistic and sustainable approach. The implementation of this *Action Plan* will involve the collaboration of various stakeholders, including government agencies, the private sector, non-governmental organisations, and local communities. An integrated approach, coupled with continuous monitoring, will ensure that every initiative delivers a significant and positive impact on the well-being of senior citizens.

In this regard, the Senior Citizens Action Plan Towards Successful Ageing 2025-2030 is a very significant milestone as it does not only underline health aspects, but also emphasizes the importance of the roles of families, communities, government agencies, private sectors and non-governmental organizations (NGOs) in creating an age-friendly environment. This plan also highlights the active participation of senior citizens in the society, lifelong learning opportunities, entrepreneurship, financial literacy, the use of digital technology, and strengthening intergenerational relationship. This is an important investment to ensure that senior citizens continue to be valued as national assets — people who have invaluable experiences, wisdom and contributions to families, communities and national development.

I would also like to highlight that the success of this plan depends on the commitment and concerted action from all relevant ministries, implementing agencies and strategic partners. A 'whole-of-nation' approach is the key to providing truly comprehensive, responsive and effective senior citizen services.

The Ministry of Health will continue to play a leading role in strengthening age-friendly health services through an integrated care approach, disease prevention, health promotion, long-term care support and caregiver empowerment at the community level. This effort reflects a commitment to shift the focus from treatment to prevention, maintaining functional abilities, and the overall well-being of senior citizens through an inclusive, responsive, and sustainable support system.

It is my hope that this action plan will serve as a solid foundation to equip the nation in facing the ageing shift in a more resilient, well-planned and successful approach. At the same time, let us continue to value the contributions and wisdom of senior citizens as a source of inspiration and as an important pillar in the national development.

Finally, I am pleased to express my deepest congratulations and thanks to all agencies involved in the drafting and developing the Senior Citizens Action Plan Towards Successful Ageing 2025-2030. May all the planned and implementation efforts be facilitated and blessed by Allah Subhanahu Wa Ta'ala.

Wabillahi taufik walhidayah.
Wassalamu'alaikum Warahmatullahi Wabarakatuh.

Yang Berhormat Dato Seri Setia Dr Haji Mohammad Isham bin Haji Jaafar
Minister of Health
As Co-Chair of the Special Committee on Senior Citizens Issues

FOREWORD

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ
السَّلَامُ عَلَيْكُمْ

Alhamdullillah, with the blessing of Allah Subhanahu Wa Ta'ala, the Senior Citizens Action Plan Towards Successful Ageing 2025-2030 has been developed as a manifesto of Brunei Darussalam's integrated commitment in ensuring the wellbeing of the senior citizens continue to be taken care in a holistic, inclusive and sustainable manner.

The increase in life expectancy amongst Bruneians is an achievement of the advancement of the health system, sociodemographic development and the continuous efforts in maintaining the wellbeing of the people. However, the change in the demographic structure demands outstanding preparedness, more proactive approaches and courage in formulating new strategies from all agencies, especially shifting from reactive care to a more comprehensive system, prioritising healthy, independent and meaningful ageing society.

Brunei Darussalam is transforming into an ageing country, with an increasing number of senior citizens. Based on the demographic statistics from the Department of Economic Planning and Statistics for the year 2025, the number of senior citizens in the country has now reached 53,100 people (11.6% of the population). Based on the projection from the World Health Organization (WHO) and the United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific (UNESCAP), Brunei Darussalam is expected to become an aged country by 2035 with the number of senior citizens exceeding 14% and subsequently reaching 26.3% by 2050. This trend suggests that Brunei Darussalam only has less than 10 years to address the challenging trend.

Apart from the rate of increase in the senior citizens, Brunei Darussalam also needs to focus on other critical indicators in determining the quality of life by focusing on healthy life expectancy. Healthy life expectancy is the average number of years that an individual is expected to live in complete health, without being limited by disease or disability. According to the United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific (UNESCAP), the healthy life expectancy of Bruneians is lower than the actual life expectancy. This means that an individual will experience a change in their health status and will become dependence on others at some point in life.

Therefore, it is time for us to act and strengthen actions systematically and provide high impact measures in facing the demographic reality and changes in the quality of life of the population in the future.

Yang Berhormat Pengiran Dato Seri Setia Shamsary bin Pengiran Dato Paduka Haji Mustapha
 Minister of Culture, Youth and Sports
 As Co-Chair of the Special Committee on Senior Citizens Issues

This action plan is a manifestation of the nation's commitment to empowering the well-being of senior citizens based on a more holistic, inclusive, and sustainable approach, in line with the aspirations of Wawasan Brunei 2035. It is my hope that this action plan will act as a catalyst for the continuous improvement of senior citizens social protection and support systems, expanding access to quality services, strengthening opportunities for social and economic participation, and ensuring that senior citizens remain valued, active, and secure within the community.

On this occasion, I record my highest appreciation and sincere gratitude to all members of the working committee, government agencies, non-governmental organisations, strategic partners, and everyone who has contributed their efforts, expertise, and invaluable insights toward the preparation of this action plan. May all these noble efforts be accepted and blessed by Allah Subhanahu Wa Ta'ala, and serve as an enduring act of charity that benefits both present and future generations. Amin Ya Rabbal Alamin.

FOREWORD

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
السلام عليكم ورحمة الله وبركاته

With the utmost gratitude to Allah Subhanahu Wa Ta'ala, by whose grace and permission, The Senior Citizens Action Plan 2025-2030: Towards Successful Ageing has been successfully published. This document serves as a strategic reference that symbolises the nation's continuous commitment to ensuring that every senior citizen in Brunei Darussalam can enjoy a life of dignity, health, activity, safety, and well-being.

Senior Citizens are an invaluable treasure of knowledge and experience, as well as a highly precious asset to the community and the nation. They belong to a generation that has dedicated their effort, time, experience, and sacrifices toward building families, society, and the nation. The wisdom, noble values, and life experiences possessed by our senior citizens continue to be a source of inspiration and guidance for present and future generations. Within the family institution, senior citizens often serve as vital pillars of unity, fostering tight-knit bonds and providing essential family stability.

In line with the nation's demographic shifts, which see an increasing number of senior citizens from year to year, it is our collective responsibility to ensure that their needs, welfare, and well-being continue to receive due attention. We all have a role to play in creating a society that not only respects senior citizens but also values their contributions and provides opportunities for them to continue contributing and actively participating in community life.

The Senior Citizens Action Plan 2025-2030: Towards Successful Ageing, reflects the nation's aspiration to build a more inclusive and elderly-friendly environment. Co-led by the Ministry of Health and the Ministry of Culture, Youth and Sports, this action plan has been formulated through a cross-sectoral and life-course Whole-of-Nation approach, placing emphasis on the well-being, protection, participation, and empowerment of senior citizens. The ultimate goal is to ensure that the ageing process is experienced with meaning, dignity, and opportunity, without a single senior citizen being left behind from the current national development.

I, alongside the members of the special committee, am committed to leading, monitoring, and strengthening the implementation of this action plan effectively and purposefully. The success of this action plan does not rely solely on the efforts of a single party, but depends on the dedication and commitment of the entire society in establishing a supportive environment and ecosystem for successful ageing.

TITAH BY HIS MAJESTY SULTAN HAJI HASSANAL BOLKIAH MU'IZZADDIN WADDAULAHA, THE SULTAN DAN YANG DI-PERTUAN OF BRUNEI DARUSSALAM

**In Conjunction with National Level Nuzul Al-Quran Celebration
for 1427 / 2006
On Monday 17 Ramadan 1427 / 9 October 2006**

“....Here in Brunei, we have already witnessed the abundance of blessings and mercy of Allah SWT. We have long enjoyed them in the form of peace, security, and prosperity. All of this is by virtues that arise from the noble intentions across all generations, particularly among our senior citizens, who laid the foundation for the existing welfare. They are remembered, and will continue to be remembered. For among the many senior citizens, there are certainly many who have rendered invaluable service to the nation”.

TABLE OF CONTENTS

FOREWORD	I - IV
INTRODUCTION	01
THE SENIOR CITIZENS ACTION PLAN 2025 - 2030	02
VISION & MISSION	03
7 FOCUS AREAS	04 - 06
6 MAIN FOCUSES	07 - 14
APPRECIATION	15 - 16

Co - Publisher

**Secretariat of the Special Committee on Senior Citizens Issues
National Council on Social Issues (MKIS)
Department of Community Development
Ministry of Culture, Youth and Sports
Ministry of Health**

**Design
Department of Community Development
Division of Elderly and Pensions
Ministry of Culture, Youth and Sports**

First Published: 2026

Perpustakaan Dewan Bahasa dan Pustaka Brunei
Pengkatalogan Data-dalam-Penerbitan (Cataloguing-in-Publication)

KE arah penuaan berjaya : pelan tindakan warga emas 2025-2030. -- Bandar Seri
Begawan : penerbit bersama Urus Setia Jawatankuasa khas Warga Emas dan Orang
kelainan Upaya [Majlis Kebangsaan isu Sosial (MKIS)], Jabatan Pembangunan
Masyarakat, Kementerian Kebudayaan, Belia dan Sukan dan Kementerian Kesihatan],
2026.

56 pages ; cm
ISBN 978-99984-54-19-4 (paperback)
SBN 978-99984-54-20-0 (ebook)
Text in Malay and English

1. Majlis Kebangsaan isu Sosial (Brunei Darussalam) -- Planning 2. Older people --
Government policy -- Brunei Darussalam 3. Social institutions -- Brunei Darussalam
4. Strategic planning -- Brunei Darussalam 1. Majlis Kebangsaan isu Sosial (MKIS)
II. Brunei Darussalam. Jabatan Pembangunan Masyarakat III. Brunei Darussalam.
Kementerian Kebudayaan, Belia dan Sukan IV. Brunei Darussalam. Kementerian Kesihatan

305.26095955 PEL (DDC 23)

All rights reserved. No part of this article, illustration or book content may be reproduced in any form
or by any means, whether electronic, photocopying, mechanical, recording or otherwise without
written permission from the copyright owner.

TOWARDS SUCCESSFUL AGEING

THE SENIOR CITIZENS ACTION PLAN 2025 - 2030

كستيرين كوردان. ب. ل. س. س. س.
KEMENTERIAN KEBUDAYAAN, BELIA DAN SUKAN
NEGARA BRUNEI DARUSSALAM

